

ere
aftalemodeller
EU-dom
forhandlingsystem
nordiske
fastholdelse
arbejdskraft
enskomst
EU
magisterarbejde
globalisering
polske
outsourcing
forhandling
europæisk
uddannelse
vikarer
platformsøkonomi

FAOS
beretning 2016

SOCIOLOGISK INSTITUT
KØBENHAVNS UNIVERSITET

FAOS beretning 2016

Copyright 2017 FAOS

Printed in Denmark 2017

ISBN 978-87-93320-11-6

ISSN (tryk) 1904-8815

ISSN (online) 1904-8823

Tekst og redigering: Nanna Stærmosé

Layout: Ribergård & Munk

Tryk: Nofoprint a/s, Helsingør

Oplag: 350 eks.

FORORD

Den 6. September 2016 fejrede FAOS sine to grundlæggere Jesper Due og Jørgen Steen Madsen med en bogudgivelse og en konference. Titlen på begge var ”*Den Danske Model set udefra*”. Såvel bogen som indlæggene på konferencen er præget af udenlandske kolleger, der præsenterede deres syn på og vurderinger af udviklingstendenser i dansk arbejdsmarkedsregulering. Debatten kan man læse mere om længere inde i denne beretning. Otte af bogens i alt 24 kapitler er skrevet af udenlandske kolleger eller af FAOS forskere sammen med de udenlandske kolleger. Dette kan jo så føre til en sidebemærkning om, at 2016 også var året, hvor forskningen ved FAOS – ligesom på det øvrige Samfundsvidenskabelige Fakultet – blev evalueret af et internationalt forskerpanel. Ligesom da vi sidst blev evalueret for fem år siden, kan vi glæde os over en positiv evaluering. Det blev fremhævet, at hvad publikationer angår, så er FAOS ”highly productive” og udgivelserne er af ”good quality” samtidig bliver vi positivt fremhævet for at have løbende samarbejdsprojekter med udenlandske kolleger. Hermed er vi så tilbage ved ”*Den Danske Model set udefra*”.

Det kontinuerlige samarbejde med udenlandske forskerkolleger er ikke af ny dato. Når fejringen af Jesper og Jørgen kom til at inddrage udenlandske kolleger skyldes det, at relationerne går mange år tilbage. Det er samtidig relationer, vi har bygget videre på. Et eksempel på dette var det internationale ph.d.-seminar, som vi var vært for først på året i 2016. I dette netværk mødes vi en gang om året med ph.d.-studerende og deres vejledere fra en række af de førende miljøer indenfor vores forskningsfelt. Her skal blot nævnes London School of Economics, Cornell University, USA, og Warwick Business School, UK.

Festskriftets titel ”*Den Danske Model set udefra*” dækker ikke alt, hvad man finder i bogen. Nok er der en stribe udefrakommende forfattere, men i bogens sidste del giver seks absolutte topfolk fra de helt centrale arbejdsmarkedsorganisationer deres ”*insider blik*” på de udfordringer, der i disse år møder dansk arbejdsmarkedsregulering, eller – om man vil – Den Danske Model. Dette understreger, at den tætte dialog med organisationerne på det danske arbejdsmarked er helt afgørende for vores forskning og virke. Men samtidig viser det også, at FAOS har en direkte relevans for beslutningstagere i og omkring dansk arbejdsmarkedsregulering – samt selvfølgelig også for en bredere interesseret offentlighed. Derfor er vi også glade for, at det særligt i efteråret 2016 lykkedes at gennemføre en lille række åbne seminarer om blandt andet udstationerede og løst ansatte arbejdstagere.

2016 var det tredje år i FAOS’ forskningsprogram 2014-18. Den grundlæggende finansiering af dette program er blevet sikret af bevillinger fra Industriens Uddannelses- og Samarbejdsfond, Dansk Arbejdsgiverforening, LO, Dansk Erhverv, HK/Privat, HK Handel, Bygge- og Anlægsbranchens Uddannelsesfond og Beskæftigelsesministeriet. Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke alle for denne støtte. Også en tak til Københavns Universitet og Sociologisk Institut, der danner rammen om vores forskningscenter.

Vi ser frem til et forsat godt samarbejde med alle nævnte parter.

København, marts 2017

Søren Kaj Andersen
centerleder, lektor, ph.d.

Mikkel Mailand
forskningsleder, lektor, ph.d.

Forord	1
Indholdsfortegnelse	3
Debat om Den Danske Model	4
Internationalt ph.d.-seminar	7
FAOS fik bevillinger til ny, relevant forskning	8
FAOS i medierne	10
Udsnit af mest downloadede FAOS-rapporter i 2016	12
FAOS forskningsprogram	14
Forskning: Andelen af polakker og rumænere, der bliver i Danmark, er steget markant	16
Forskning: Digitalisering ændrer job i servicebranchen	18
Forskning: Lokalaftaler giver vikarer bedre vilkår	20
Forskning: Danske arbejdsgivere bakker op om Den Danske Model	22
Forskning: FAOS fik international opmærksomhed på Den Danske Model	24
Økonomi	26
Ansatte hos FAOS	27
Oversigt over udgivne publikationer 2016	28

Konference: FAOS skabte debat om Den Danske Model

100 deltagere fra ind- og udland diskuterede lovgivning versus kollektive aftaler, da FAOS var vært ved en stor konference. Afsættet var lanceringen af bogen "Den Danske Model - set udefra".

Der var stor tilslutning, da FAOS 6. september 2016 afholdt konferencen "Den Danske Model set udefra." FAOS havde samlet forskere fra ind- og udland i Vartovs gamle, smukke lokaler i indre København. Her gav de deres bud på, hvilke udfordringer Den Danske Model står overfor. Lovgivning i forhold til kollektive aftaler blev diskuteret med input fra norsk og tysk side, et andet oplæg sammenlignede det danske og australske aftalesystem og fra Holland kom et indspark om variationer af decentralisering i Europa. Dagen bød også på en paneldebat med repræsentanter fra både arbejdstager- og arbejdsgiversiden. Her blev emner som fald i organisationsgrad, atypiske ansættelser og mindsteløn diskuteret med ivrig deltagelse fra salen. Konferencen var en ud af flere konferencer, som FAOS har afholdt i 2016, men den der var størst tilslutning til.

Trine P. Larsen og Anna Ilsøe fra FAOS var både initiativtagere til bogen og konferencen. Derfor var de naturligvis også værter på selve dagen.

Pernille Knudsen, DA, Michael Jacobsen, LO, Sine Sunesen AC, og Michael Ziegler, KL udgjorde panelet, der både diskuterede og svarede på spørgsmål fra salen.

Dagens to hovedpersoner Jesper Due og Jørgen Steen Madsen holdt takketale og benyttede lejligheden til at komme med anekdoter fra 40 års forskning i Den Danske Model.

"I begyndelsen var der en vis skepsis, når vi fortalte, at vi ville skrive om de uformelle relationer i forhandlingssystemet – f.eks. sagde Sygeplejerådets daværende formand Kirsten Stallknecht, at alle døre ville blive lukket for os, hvis vi gjorde det. Denne skepsis forsvandt efterhånden, og siden har vi aldrig oplevet forsøg på at lægge grænser for, hvad vi ville skrive".

Russell Lansbury fra University of Sydney Business School sammenlignede den danske og den australske aftalemodel.

FOTOS: NANNA STÆRMOSE

Der blev lyttet, reflekteret og grinet. Alt sammen noget, der bidrog til, at dagen blev en stor succes.

FOTO: NANNA STÆRMØSE

FAOS var vært ved internationalt ph.d.-seminar

19 ph.d.-studerende og professorer fra hele verden var samlet, da FAOS var vært ved et ph.d.-netværksmøde i februar 2016.

Arbejdskraftens frie bevægelighed, brasilianske virksomheder, der udvikler deres egne konfliktløsningsværktøjer og sociale netværks betydning for østeuropæeres integration på det danske arbejdsmarked. Emnerne spændte vidt, da 19 ph.d.-studerende og professorer fra hele verden mødtes på FAOS for at dele deres forskning og få feedback.

”Det har givet mig nye perspektiver på mit eget ph.d.-projekt. Dels i forhold til, hvordan kolleger griber deres forskning an, og dels i forhold til at udveksle viden om emner, der relaterer sig til arbejdsmarkedet,” siger ph.d.-studerende ved FAOS, Jonas Felbo-Kolding.

Netværket er et af de mest prestigefyldte internationale ph.d.-netværk indenfor arbejdsmarkedsforskning og FAOS har været med siden 2014.

Grundtanken er, at ph.d.-studerende præsenterer deres resultater for de internationale forskerkolleger. Det indbefatter blandt andet kritik og gode råd fra seniorforskere i netværket. Det giver de yngre ph.d.’ere mulighed for at blive udfordret af ældre, garvede kolleger og diskutere deres forskning med nogle af de ypperste kapaciteter indenfor feltet.

Netværket giver samtidig unge forskere rig mulighed for at knytte kontakter til forskerkolleger i vigtige forskningsmiljøer i Europa og USA. Netværket kan således også være med til at bane vejen for et udlandsophold eller tiltrække udenlandske ph.d.-studerende til FAOS. Overordnet skal deltagelsen i dette netværk ses som et udtryk for FAOS’ ambitioner om at styrke sine internationale relationer. Det handler her også om, at seniorforskere mødes regelmæssigt, samarbejder om tværnationale projekter, søger fælles finansiering samt publicerer internationalt i fællesskab.

”Ligesom de yngre ph.d.-studerende får et netværk, er det her også en kærkommen lejlighed for os ældre forskere til at mødes og styrke vores relationer,” siger Søren Kaj Andersen.

Både Søren Kaj Andersen og Jonas Felbo-Kolding var derfor mødt op, da netværket havde deres 2017-møde i London i februar.

Netværket består af:

Industrial Relations Research Unit, Warwick Business School, University of Warwick, UK. Amsterdam Institute for Advanced labour Studies (AIAS), University of Amsterdam, The Netherlands. Institute of Labour Economics and Industrial Sociology (LEST), Aix-Marseille Université, France. Doctoral School of Political Science, Public Policy, and International Relations, Central European University (CEU), Hungary. Employment Relations and Organisational Behaviour (EROB) (Department of Management), the London School of Economics and Political Science (LSE), UK. Institute for Labour Law and Industrial Relations in the European Union (IAAEU), University of Trier, Germany. Department of Social and Political Sciences, University of Milan, Italy. Hertie School of Governance, Berlin, Germany. Department of Labor Relations, Law, and History, Cornell University, USA. FAOS, Department of Sociology, University of Copenhagen, DK.

FAOS fik bevillinger til ny forskning

I 2016 fik FAOS bevillinger til tre nye, spændende forskningsprojekter. De tre projekter er med til at styrke FAOS' profil og sætte fokus på nogle af de nye udfordringer indenfor arbejdsmarkedsforskning.

Hvordan står det til med kollektive forhandlinger og medarbejderinddragelse i de kreative industrier i Danmark? Hvordan er forholdene for ansatte i ældreplejen, skole- og hospitalsvæsenet efter finanskrisen? Og hvad betyder det, når kassemedarbejderen bliver skiftet ud med en selvskanner? Det er nogle af de spørgsmål, som nye bevillinger til FAOS skal gøre det muligt at finde svar på. Alle tre projekter er startet op i 2016 og forventes afsluttet i henholdsvis 2017 og 2018.

1 Strategic but vulnerable: Industrial Relations and Creative Workers (IR-CREA)

Dette projekt har fokus på de kreative industrier som f.eks. udvikling af computerspil og reklame. Formålet er at analysere kollektive forhandlinger, medarbejderinddragelse og anden dialog mellem arbejdsmarkedets parter indenfor de kreative industrier i Danmark, Holland og Italien. Forskerne ønsker blandt andet at undersøge, hvordan kreative medarbejdere er repræsenteret på arbejdspladsen, og hvilke strategier der bliver anvendt i forhold til organisering af virksomheder og medarbejdere.

”De kreative industrier er interessante at undersøge, fordi de i disse år oplever en markant vækst, og er et af de områder, som især beskæftiger mange løst ansatte. Men der er relativt begrænset forskning på området,” siger Trine P. Larsen, projektansvarlig.

Bevilling til FAOS: 800.000 kroner fra Europa-Kommissionen
Projektperiode: April 2016 - marts 2018

2 Bargaining and Social Dialogue in the Public Sector (BARSOP)

Dette projekt undersøger, hvordan relationerne mellem arbejdsmarkedets parter i den offentlige sektor er blevet påvirket af den økonomiske krise og af reformpolitikker – og hvilken betydning dette har haft for beskæftigelsen i den offentlige sektor og den offentlige service. Fokus er særligt på forholdene i folkeskolen, i hospitalssektoren og i den kommunale ældrepleje. Projektet omfatter i alt ni EU-lande – FAOS er ansvarlig for analysen af Danmark.

”Den offentlige sektor er et område, som vi har stor erfaring med, og håbet er derfor, at vi kan være med til at sikre, at kvaliteten af dette projekt bliver høj,” siger Mikkel Mailand, projektansvarlig.

Bevilling til FAOS: 200.000 kroner fra Europa-Kommissionen.
Projektperiode: April 2017 - marts 2018.

3 Digitalisering af servicearbejdet

Dette projekt undersøger, hvad der sker, når digitaliseringen rykker ind i servicebranchen. Det kan være når selvsukkere i stigende grad overtager kassedamens job, eller når en virksomhed benytter sig af digitale platforme. Projektet fokuserer på, hvordan digitalisering ændrer det enkelte jobs form og indhold, og hvordan denne ændring påvirker både den ansatte og arbejdsgiveren. Fokus vil være på detailhandlen og kontorarbejde i den private sektor.

”Til trods for en høj digitaliseringsgrad i denne sektor, er der ikke forsket meget i det. Det er interessant at finde ud af, hvilke jobfunktioner, der fylder mere og hvilke, der fylder mindre efter at nye teknologier tager over,” siger Anna Ilsøe, projektansvarlig.

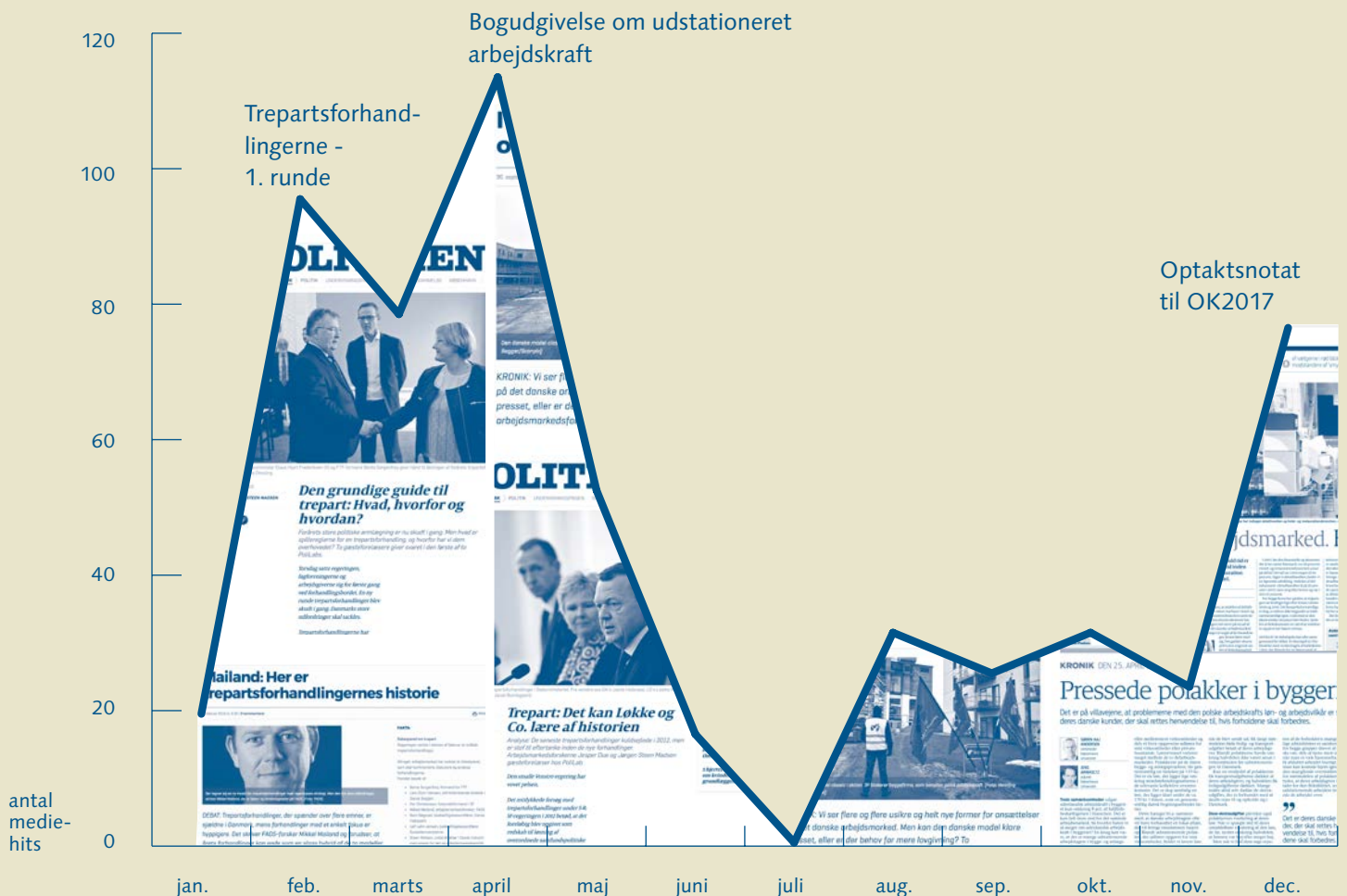
Bevilling til FAOS: 1 million fra Dansk Erhverv, HK/Privat, HK Handel samt FAOS' programbevilling
Projektperiode: Marts 2016 - november 2017

FAOS i medierne

FAOS optræder ofte og gerne i medierne. I 2016 blev det til 559 artikler, hvor en eller flere af FAOS' forskere blev citeret. FAOS har to primære roller i forhold til medierne. Den ene rolle har fokus på at formidle vores forskning til en bredere skare, end den vi når via internationale tidsskriftsartikler og videnskabelige formater. Det gør vi blandt andet ved at levere analyser og kroniker til danske dagblade og fagblade. Den anden rolle består i at optræde som eksperter ved forskellige begivenheder, som f.eks. treparts- og overenskomstforhandlinger, eller når f.eks. nye platformsøkonomier eller en stigning i usikre ansættelser udfordrer Den Danske Model.

Nedenstående graf viser, hvordan der også i 2016 har været måneder, hvor FAOS fyldte mere i mediebilledet end andre måneder. Blandt andet indledte regeringen trepartsforhandlinger i begyndelsen af 2016, i april udkom FAOS med en omfattende rapport om udstationeret arbejdskraft, og i december præsenterede FAOS sit optaktsnotat til overenskomstforhandlingerne i 2017. Alt sammen begivenheder, der giver udsving i det samlede billede af FAOS' optræden i medierne.

Infomediahits 2016

Krafts- og arbejdsloshedsloven i byggeriet

Krafts- og arbejdsloshedsloven skal forbedres. Det peger på, at det er...

Den nye lovgivning er en vigtig del af regeringens økonomiske politik. Den skal sikre, at byggeriet får de bedste vilkår, og at arbejdsløsheden reduceres. Det er en vigtig opgave, og det er vigtigt, at loven bliver gennemført. Det er en vigtig del af regeringens økonomiske politik. Den skal sikre, at byggeriet får de bedste vilkår, og at arbejdsløsheden reduceres. Det er en vigtig opgave, og det er vigtigt, at loven bliver gennemført.

Mailand: Her er trepartsforhandlingernes historie

2. februar 2016 kl. 9:30 | 0 kommentarer

Der tegner sig en ny model for trepartsforhandlinger med regeringens støtte. Men den har sine udfordringer, skriver Mikkel Mailand, der er lektor og forskningsleder på FAOS. (Foto: FAOS)

FAKTA

Debatpanel om trepart
Regeringen ventes i starten af februar at indlede trepartsforhandlinger.

Atinget: arbejdsmarkedet har nedsat et debatpanel, som skal kommentere, diskutere og analysere forhandlingerne.

Panelist består af:

- Bente Sorgenfrey, formand for FTF
- Lars Star-Nielsen, administrerende direktør i Dansk Byggeri
- Per Christensen, forbundsformand i 3F
- Mikkel Mailand, arbejdsmarkedsforsker, FAOS
- Bent Bøgegaard, beskæftigelsesordfører, Dansk Folkeparti
- Laila Lahn Jensen, beskæftigelsesordfører, Socialdemokraterne
- Steen Nielsen, underdirektør i Dansk Industri med ansvar for løn og arbejdsmarkedspolitik

DEBAT: Trepartsforhandlinger, der spænder over flere emner, er sjældne i Danmark, mens forhandlinger med et enkelt fokus er hyppigere. Det skriver FAOS-forsker Mikkel Mailand og forudser, at årets forhandlinger kan ende som en slags hybrid af de to modeller.

Af Mikkel Mailand

Lektor og forskningsleder på FAOS

Det kom som en overraskelse for mange, da Lars Løkke (V) under

“En permanent trepartsinstitution med en bred dagsorden ville være en

ALTINGET.DK

Pressemøde efter trepartsforhandlinger i Statsministeriet. Fra venstre ses DA's Jacob Holbraad, LO's Lizette Risgaard og KL's Lars Rasmussen.

Trepart: Det kan Løkke og Co. lære af historien

Analysen: De seneste trepartsforhandlinger kuldsejlede i 2012, er stof til eftertanke inden de nye forhandlinger. Arbejdsmarkedsforskerne Jesper Due og Jørgen Steen Madsen gæsteforelæser hos PoliLab.

Den smalle Venstre-regering har votet pelsen.

Det mislykkede forsøg med trepartsforhandlinger under S-R-SF-regeringen i 2012 betød, at det foreløbig blev opgivet som redskab til løsning af overordnede samfundspolitiske problemer. Men torsdag blev en ny omgang alligevel skudt i gang.

POLITIKEN.DK

POLITIKEN

DANMARK POLITIK UNDERVISNINGSPRISEN SAMFUND UDDANNELSE KØBENHAVN Onsdag MENU

Finansminister Claus Hjort Frederiksen (V) og FTF-formand Bente Sorgenfrey giver hånd til åbningen af forårets trepartsforhandlinger. Foto: Jens Dressing.

Den grundige guide til trepart: Hvad, hvorfor og hvordan?

Forårets store politiske armlægning er nu skudt i gang. Men hvad er spillereglerne for en trepartsforhandling, og hvorfor har vi dem overhovedet? To gæsteforelæserer giver svaret i den første af to PoliLabs.

Torsdag satte regeringen, fagforeningerne og arbejdsgiverne sig for første gang ved forhandlingsbordet. En ny runde trepartsforhandlinger blev skudt i gang. Danmarks store udfordringer skal tackles.

Trepartsforhandlingerne har

MEST LÆST

- Hvilken type feminisme?
- 16 children - 16 photos - black background and their reality
- 5 hjerter: Bifriende af om kvinder og sex vis grundlæggende er en

POLITIKEN.DK

FOTO: NANNA STÆRMOSE

Udsnit af mest downloadede FAOS-publikationer i 2016

Overenskomstændringer i arbejdstiden 1900 – 2010

Forfatter: Jesper Due & Jørgen Steen Madsen

Faktaark

Consensus or coercion – Collective bargaining coordination and third party intervention

Forfatter: Christian Lyhne Ibsen

Ph.d.-afhandling

Danske virksomheders brug af østeuropæisk arbejdskraft

Forfatter: Søren Kaj Andersen & Jonas Felbo-Kolding

Bog

Employment Relations in Denmark

Forfatter: Jørgen Steen Madsen, Jesper Due & Søren Kaj Andersen

Bogbidrag

Udenlandske virksomheder og udstationerede arbejdstagere i bygge- og anlægsbranchen

Forfatter: Jens Arnholtz & Søren Kaj Andersen

Bog

FAOS' forskningsprogram

2016 var tredje år i FAOS' nuværende forskningsprogram med titlen ”*Den Danske Model og presset fra internationalisering og differentiering*”, der løber fra 2014 til 2018. Forskningsprogrammet tager afsæt i, at Den Danske Model, centreret om det kollektive aftalesystem, står stærkt her i midten af 2010'erne. Overenskomstdækningen er i international sammenhæng høj og er ikke faldet nævneværdigt i de senere år. Omfanget af emner, der reguleres af arbejdsmarkedets parter i overenskomsterne, har aldrig været mere omfattende, og det er med lærerkonflikten i 2013 som eneste undtagelse lykkedes parterne at forhandle aftaler på plads gennem kriseårene. Dette adskiller finanskrisen fra oliekrisen i 1970'ernes, hvor overenskomstforhandlingerne tre runder i træk endte i politiske indgreb og en krise for selve aftalesystemet.

Når det er sagt er der også tydelige udfordringer. De er primært afspejlet i to gennemgående temaer i programmet. For det første en internationalisering, der omhandler flytning af produktion og service til udlandet (outsourcing), udenlandske virksomheders ageren på det danske arbejdsmarked, europæisk arbejdsmarkedsregulering, der i disse år tager nye former, og en arbejdsmigrationen fra specielt Øst- og Centraleuropa, der til stadighed skaber debat.

For det andet en differentiering, som kommer til udtryk på forskellig vis. Det sker for eksempel, når den traditionelle fagbevægelse bliver udfordret af de 'gule' organisationer, og når udenlandsk arbejdskraft fra forskellige dele af verden bliver en del af det danske arbejdsmarked. Dette rammer også virksomhedsniveauet og handler om, hvordan ledelse og medarbejdere forholder sig til en stadig mere sammensat medarbejdergruppe samt udenlandske virksomheder, der kommer hertil med andre forestillinger om regulering og samarbejde, end hvad vi umiddelbart kender fra Den Danske Model.

For en nærmere beskrivelse af FAOS' forskningsprogram 2014-2018 se www.faos.dk

Forskningsprogrammet er inddelt i fem områder

FO1 – National -og Sektorregulering

Dette forskningsområde har til formål at følge og analysere overenskomstfor-nyelserne indenfor det private og offentlige arbejdsmarked samt den arbejdsmarkedsrelevante lovregulering. Her undersøger FAOS blandt andet, hvad en stigende international konkurrence betyder for det danske arbejdsmarked, samspillet mellem aftaler og lovgivning, og hvordan aftalesystemerne har udviklet sig gennem årene.

FO2 – Arbejdsmarkedsorganisationerne

Dette forskningsområde har til formål at følge og analysere udviklingen i danske arbejdsmarkedsorganisationer. Her undersøger FAOS blandt andet, hvad det betyder for overenskomstforhandlinger og trepartssamarbejde, at tilslutningen til de overenskomstbærende fagforeninger er dalene, hvad der bestemmer medlemsudviklingen i de enkelte fagforeninger, og hvorfor arbejdsgiverorganisationerne har haft held med at få flere til at melde sig ind.

FO3 - Virksomhedsniveauet

Dette forskningsområde har til formål at følge og analysere forhandlinger, samarbejde og organisering på arbejdspladserne. Her undersøger FAOS blandt andet, hvad det betyder, at nogle virksomheder og lønmodtagere står udenfor Den Danske Model, hvorfor modellen fravælges, og hvad det betyder i de enkelte virksomheder. Feltet belyser også nye samarbejdsformer på virksomhederne, og hvordan multinationale selskaber agerer på det danske arbejdsmarked og konsekvensen af outsourcing.

FO4 – Arbejdsmigration

Dette forskningsområde har til formål at følge og analysere stigningen af udenlandsk arbejdskraft på det danske arbejdsmarked. Her undersøger FAOS blandt andet, hvad det stigende antal øst- og centraleuropæere betyder for løn, ansættelses- og aftaleforhold i Den Danske Model, hvilke motiver har danske arbejdsgivere til at bruge udenlandsk arbejdskraft, og hvordan påvirker de nye arbejdstagere udviklingen af danske job.

FO5 – EU-reguleringen

Dette forskningsområde har til formål at følge og analysere samspillet mellem EU og det danske arbejdsmarked. Her undersøger FAOS blandt andet, hvad det betyder, at EU i stigende grad kommer med initiativer, der potentielt kan påvirke danske løn og arbejdsvilkår, hvordan EU's vækst- og beskæftigelsesinitiativer påvirker arbejdsmarkedet, og i hvilket omfang EU formår at imødegå de arbejdsmarkedsudfordringer, som følger i kølvandet på økonomisk krise, udvidelser og demografisk udvikling.

På de følgende sider præsenterer vi fem udvalgte forskningsprojekter, der har været fremtrædende i 2016.

Mange polakker og rumænere, der arbejder i lavtlønsbrancher som f.eks. rengøring, har en bedre uddannelse fra hjemlandet. Men noget tyder på, at det kan være svært at omsætte de kompetencer til det danske arbejdsmarked.

Andelen af polakker og rumænere, der bliver i Danmark, er steget markant

En stadig større del af de polakker og rumænere, som pakker kufferten og rejser mod Danmark vælger i dag at blive i landet, og det selvom en del af dem aldrig har været her før. Det er et af resultaterne i et forskningsnotat som ph.d.-studerende ved FAOS, Jonas Felbo-Kolding udkom med i 2016. Notatet er det første af to, som Jonas Felbo-Kolding udgiver på baggrund af sit ph.d.-projekt ”*Sociale netværks betydning for arbejdsmigranternes integration.*” Forskningsnotatet gør op med myten om den arbejdsløse øst-/centraleuropæer, der søger mod et attraktivt arbejdsmarked i nord. Undersøgelsen viser, at langt de fleste var i arbejde (70 procent) eller under uddannelse (17 procent), inden de kom til Danmark. Det er altså ikke arbejdsløshed, der motiverer disse mennesker til at rejse. Det mest udbredte motiv er derimod at komme ud i verden og få nye oplevelser, hele 68 procent svarer, at dette havde meget stor betydning for deres beslutning om at tage til Danmark. Dog nævner over halvdelen også, at det var vigtigt at kunne sikre familien et bedre liv i Danmark (58 procent) og tjene flere penge end i hjemlandet (57 procent), mens færre (29 procent) tillægger det meget stor betydning at sikre familien i hjemlandet.

Det er altså ikke udsigten til en større løncheck og det at tjene penge til familien i hjemlandet, der er det primære formål med at få arbejde i Danmark til trods for de store socioøkonomiske forskelle. Noget tyder på, at det snarere handler om enten at opleve noget nyt eller at skabe sig et bedre liv i Danmark.

Forskningsnotatet viser også, at der blandt polakker og rumænere, som bliver i Danmark, generelt er et højt uddannelsesniveau. Det giver håb for deres fremtidige integration på arbejdsmarkedet. Undersøgelsen viser, at 39 procent af kvinderne, der er kommet til Danmark efter Østudvidelsen i 2004, havde en universitetsuddannelse (bachelor eller en lang videregående) med i bagagen, mens det samme var tilfældet for 26 procent af mændene. Bland danskere er det 12 procent af arbejdsstyrken, der har en universitetsuddannelse.

Yderligere har hele 31 procent af de polske mænd en erhvervsuddannelse med i bagagen, hvilket betyder, at de ligger på niveau med danskerne. Dog er det kun omkring 12 procent af rumænerne og de polske kvinder, der kan fremvise eksamensbevis fra en erhvervsuddannelse. Selvom langt fra alle uddannelser umiddelbart kan overføres én til én til et dansk arbejdsmarked, giver det høje uddannelsesniveau håb for fremtiden. Men det betyder også, at det er vigtigt, at denne gruppe får mulighed for at avancere op ad arbejdsmarkedets rangstige. Mange af dem oplever, at de arbejder i jobs under deres uddannelsesniveau. Noget tyder dermed på, at det høje uddannelsesniveau ikke automatisk kan overføres til et dansk arbejdsmarked. Det giver to problemer for arbejdsmigranterne. Dels må vi forvente, at der bliver færre ufaglærte jobs i Danmark, dels bruger de ikke deres reelle kompetencer og får dermed sværere ved at arbejde sig op til bedre jobs. På sigt kan det betyde, at vi får en ny gruppe, der bliver fastholdt i lavtlønnede job. For det danske samfund kan det betyde, at man ikke får udnyttet kompetencerne optimalt i en situation, hvor man indenfor en overskuelig fremtid vil mangle kvalificeret arbejdskraft. Jonas Felbo-Kolding forventer at færdiggøre sit ph.d.-projekt i løbet af 2017.

Et af de centrale spørgsmål, som FAOS undersøger i forbindelse med digitalisering er, hvordan danske arbejdsgivere og lønmodtagerne i servicefagene håndterer de ændringer som er et resultat af digitaliseringen, f.eks. når kassemedarbejderen skiftes ud med selvskaner.

Digitalisering ændrer job i servicebranchen

Digitalisering er på alles læber, og derfor har FAOS de seneste år stillet skarpt på fænomenet for at kunne levere kvalificeret viden om, hvad der egentlig sker, når teknologien bliver en større del af eller helt overtager forskellige jobfunktioner.

Lektor, ph.d. ved FAOS, Anna Ilsøe, har gang i flere projekter indenfor emnet. Blandt andet påbegyndte hun i 2016 projektet ”*Digitalisering af servicearbejdet*,” der undersøger, hvordan digitalisering ændrer det enkelte jobs indhold og funktion, og hvordan denne ændring påvirker både arbejdsgivere og lønmodtagere, der arbejder i henholdsvis detailhandlen og på kontor i den private sektor. Til trods for, at begge områder er kendt for at have en høj grad af digitalisering, er der ikke forsket nærmere i de to brancher, og derfor er det oplagt for FAOS at dykke ned i emnet. For hvad sker der egentlig, når forbrugerne selv skanner deres varer i supermarkedet i stedet for at blive betjent af en kassemedarbejder? Og hvordan ændrer nye digitale platforme jobfunktion og indhold? Det er nogle af de spørgsmål som projektet søger svar på. Formålet er også at undersøge, hvilke jobfunktioner der kommer til at fylde mere, og hvilke der kommer til at fylde mindre i virksomheden, når nye teknologier tager over. Samt hvilke funktioner virksomheden vil vælge at købe eksternt.

Danskerne har sammen med deres nordiske naboer generelt gode forudsætninger for at arbejde i digitaliserede og internationaliserede servicefag, når det gælder digital parathed og fremmedsprog. Det skyldes uddannelsessystemets fokus på fremmedsprog, digitaliseringen af den offentlige service og den udbredte brug af e-handel. Sammen med den udbyggede digitale infrastruktur i Danmark er der med andre ord gode forudsætninger for at skabe og udfylde digitale servicejobs. Spørgsmålet er imidlertid, hvordan danske arbejdsgivere og lønmodtagerne i servicefagene håndterer de ændringer i jobfunktioner og bemanning, der følger af digitaliseringen.

Forskningsprojektet udføres i samarbejde med videnskabelig assistent Louise Weber Madsen, FAOS, og består af tre delprojekter.

1) Servicearbejdsmarkedet i Danmark

En analyse af servicearbejdsmarkedets udvikling og status i Danmark via registerdata. Resultatet af analysen offentliggøres medio 2017 i et FAOS forskningsnotat.

2) Digitalizing service work – social partner responses in Denmark, Sweden and Germany

En analyse af digitaliseringen i detailhandel og business services i Danmark, Sverige og Tyskland, og respons på udviklingen fra fagforeninger og arbejdsgiverforeninger i de tre lande (baseret på desk research og ekspert interview). Studiets resultater udgives medio 2017 i tidsskriftet *Transfer*.

3) Digitale arbejdsmarkeder – en survey om digitalisering af arbejdet blandt ca.

20.000 danskere i alderen 15-74 år via Arbejdskraftundersøgelsen (AKU), Danmarks Statistik. Surveys resultater udgives ultimo 2017 og præsenteres samtidigt på et åbent seminar arrangeret af FAOS, Københavns Universitet. Lektor Anna Ilsøe og videnskabelig assistent Louise Weber Madsen indleder i 2017 desuden et europæisk projekt, der undersøger den sociale dialog om digitale arbejdsmarkeder i Danmark, Tyskland, Frankrig, Spanien, Belgien, Ungarn og Slovakiet. FAOS skal her lede den danske del af projektet.

Danske industrivirksomheder bruger ofte vikarer. Det har ført til, at virksomhederne og de lokale fagforeninger er begyndt at indgå aftaler, der forbedrer vikarernes vilkår.

Lokalaftaler giver vikarer bedre vilkår

Danske industrivirksomheder er nogle af de største aftagere af vikarer på det danske arbejdsmarked. I 2014 stod de for 31 procent af det samlede antal solgte vikartimer. Der er dog stor variation blandt danske industrivirksomheder i forhold til brugen af vikarer. På enkelte industrivirksomheder er næsten hver anden medarbejder ansat som vikar, mens andre industrivirksomheder trækker på helt andre fleksibilitetsformer og derfor slet ikke ansætter vikarer.

At være ansat som vikar er ofte præget af usikre arbejdsvilkår, hvilket kan give udfordringer for den enkelte medarbejder i form af høj jobusikkerhed, få sparet op til pension, dagpenge m.m. I 2016 afsluttede lektor, ph.d. ved FAOS, Trine P. Larsen, i samarbejde med Bjarke Refslund, Aalborg Universitet den danske del af EU-projektet ”Reducing Precarious Work in Europe through Social Dialogue” (Precawo), der belyser, hvordan arbejdsmarkedets parter kan være med til at mindske usikre ansættelser i en række EU-lande.

Det danske studie består af tre cases. Det første belyser brugen af arbejds- og sociale klausuler i forbindelse med danske kommuners udlicitering af forskellige serviceopgaver.

Den anden danske case undersøger erfaringerne fra DI og CO-industris task force-gruppe, der blev nedsat i forbindelse med overenskomstforliget fra 2014. Gruppen har til hensigt at yde lokal bistand til parterne i forhold til brugen af vikarer set i relation til overenskomsternes øvrige muligheder for fleksibilitet.

Den tredje case analyserer, hvordan danske fagforeninger med en vis succes har formået at organisere rumænske arbejdsmigranter. Dette er sket med henblik på at forbedre deres løn- og arbejdsvilkår gennem indgåelse af virksomhedsoverenskomster med danske arbejdsgivere.

Undersøgelsen viser, at relativt få danske industrivirksomheder har udnyttet de nye muligheder for konsultation via den fælles task force. Til gengæld har parterne lokalt på anden vis ofte udnyttet sektoroverenskomstens muligheder til at forhandle lokalaftaler om vikarers vilkår. Den proces har i forskellig grad involveret ikke kun brugervirksomheden og dens tillidsrepræsentant(er), men også vikarbureauerne, den lokale fagforening og det lokale jobcenter. De virksomhedsbaserede tiltag omfatter f.eks. fastansættelse af vikarer efter tre til seks måneder, nedsættelse - og i nogle tilfælde - helt fjernelse af anciennitetsbestemmelserne for f.eks. pension og ferie-fridage. Andre initiativer har omfattet krav fra brugervirksomheden til vikarbureauet om, at vikarbureauet er overenskomstdækket for at undgå social dumping. Parterne på nogle brugervirksomheder har også indgået lokalaftaler om vikarers arbejdsmiljø og ret til arbejdstøj af samme kvalitet som brugervirksomhedens fastansatte. Nogle lokale vikarbureauer og fagforeninger har endvidere indgået lokalaftaler om efteruddannelse af vikarer, som befinder sig mellem to vikariater. Ligeledes er der eksempler på et tæt - og i nogle tilfælde et formaliseret - samarbejde mellem vikarbureauet, brugervirksomheden og de lokale fagforeninger og deres tillidsrepræsentanter, hvilket alt sammen er med til at skabe bedre vilkår for vikaransatte.

Det danske bidrag er blevet til i samarbejde med Center for Industriel Produktion og Institut for Statskundskab, begge på Aalborg Universitet.

Danske arbejdsgiveres opbakning til Den Danske Model er med til at skabe et stabilt forhandlingsystem. Det har vist sig at være en fordel for lønkonkurrenceevnen.

Danske arbejdsgivere bakker op om Den Danske Model

Danske arbejdsgiveres opbakning til Den Danske Model er med til at skabe et stabilt forhandlingssystem, som har vist sig at være en fordel for lønkonkurrenceevnen. Det er en af de foreløbige konklusioner i lektor, ph.d., Christian Lyhne Ibsens postdoc-projekt: *”Hvorfor er arbejdsgivere medlem i en arbejdsgiverforening.”* Projektet gav for nylig anledning til en artikel i Journal of Industrial Relations, der beskriver, hvordan danske arbejdsgivere fortolkede overenskomstsystemetts rolle i den seneste økonomiske krise.

I modsætning til andre nordiske lande gav danske arbejdsgivere ikke overenskomtsystemet skylden for krisen, hvilket bidrog til en stor grad af opbakning til den kollektive regulering. I de andre nordiske lande var arbejdsgiverne omvendt hurtige til at kræve fundamentale ændringer i deres overenskomtsystemer med henblik på at moderere lønninger. De danske arbejdsgivere mente derimod, at systemet nok skulle klare skærene, og man fandt derfor ingen grund til at indføre nye regler eller kriseløsninger. Den seneste genopretning af dansk lønkonkurrenceevne synes at være et tegn på, at stabiliteten i det danske overenskomtsystem var en fordel.

Alt tyder dog på, at danske arbejdsgiveres opbakning til systemet er mere undtagelsen fra reglen. Gennem de seneste tre årtier er arbejdsgivernes opbakning til kollektiv regulering af løn- og arbejdsforhold faldet i hele Vesteuropa. I perioden 2002-2012 er overenskomstdækningen i EU således faldet fra 68 procent til 61 procent. Ligeledes har arbejdsgivere i mange europæiske lande arbejdet hårdt for at decentralisere kollektive aftaler til virksomhedsniveauet – ofte med det eksplicite ønske at komme af med fagforeninger og kollektiv regulering i det hele taget.

Disse tendenser er særligt gældende i den private sektor. For eksempel er kollektive forhandlinger om løn helt forsvundet i den britiske private sektor, og i den tyske private sektor forhandles der stort set kun kollektivt i industrien, hvorimod servicesektoren ikke er dækket. I begge lande er der indført en lovbestemt mindsteløn for at kompensere for fraværet af kollektive overenskomster – noget som danske arbejdsgivere til alle tider har villet undgå for enhver pris.

Organiseringen blandt danske arbejdsgivere er stabil, men betyder det, at den europæiske tendens ikke rammer Danmark? Spørgsmålet er vigtigt, fordi arbejdsgiverorganisationerne er en vigtig hjørnesteen i Den Danske Model, hvor parterne regulerer løn og arbejdsvilkår. Svækkes arbejdsgivernes kollektivism, svækkes denne model.

Projektets hovedtese er, at arbejdsgivere konstant overvejer, hvordan deres deltagelse i kollektive reguleringer styrker eller svækker deres konkurrenceevne, og at disse overvejelser er med til at påvirke indholdet af medlemskabet af en arbejdsgiverforening. For eksempel kan nogle virksomheder se en stor fordel i, at man tager lønnen ud af konkurrencen ved en mindsteløn i overenskomsten, hvorimod andre virksomheder hellere vil sætte lønnen helt fri. Utilfredshed med overenskomsten behøver ikke at betyde udmeldelse af arbejdsgiverforening, men det kan give et pres for øget fleksibilitet eller nye typer af medlemskaber, der ikke indebærer overenskomstdækning.

Projektets resultater forventes at blive udgivet i en rapport og to yderligere artikler i løbet af 2017 og 2018.

Bogen "Den Danske Model set udefra" leverer en lang række bidrag fra danske og udenlandske forskere, hvor de sammenligner reguleringen af det danske arbejdsmarked med reguleringen i andre lande. Samtidig rummer bogen også bidrag fra arbejdsmarkedets parter med diskussioner af de aktuelle udfordringer, modellen står over for. Bogen er udgivet i samarbejde med Djøf Forlag og blev naturligvis solgt ved konferencen i september.

FAOS fik international opmærksomhed på Den Danske Model

Den Danske Model er kendt verden over for sin unikke måde at regulere arbejdsmarkedet på. I modsætning til en lang række andre lande er der i Danmark tradition for, at parterne forhandler sig frem til løn og arbejdsvilkår i stedet for at have f. eks. en lovbestemt mindsteløn.

Denne model har givet en lang række fordele for begge sider af forhandlingsbordet. Men spørgsmålet er, om balancen mellem aftaler og lovgivning vil blive rykket i de kommende år. Modellen er hovedsagelig baseret på en struktur, hvor den enkelte lønmodtager er fastansat og arbejder 37 timer hver uge. Men i virkelighedens Danmark er der en voksende gruppe, der har en løsere tilknytning til arbejdsmarkedet og ernærer sig gennem freelancevirksomhed eller ved at have flere småjobs. Hvis overenskomsterne ikke i stigende grad adresserer denne gruppe, kan der opstå et reguleringsmæssigt vakuum, som politikerne kan være nødsaget til at fylde ud med lovgivning. Dette skisma debatteres i bogen: *”Den Danske Model set udefra,”* som udkom i september 2016. Bag bogen står Trine P. Larsen og Anna Ilsøe fra FAOS, og den er tænkt som et festskrift for FAOS’ grundlæggere Jesper Due og Jørgen Steen Madsen, der om nogen har været med til at udbrede kendskabet til modellen internationalt.

Balancen mellem aftaler og lovgivning på det danske arbejdsmarked, eller rettere den relativt begrænsede mængde af lovgivning, fremstår som et kardinalpunkt set med danske øjne. Men udlandet undrer sig. Hvordan vil vi håndtere de ikke-overenskomstdækkede dele af arbejdsmarkedet i den private sektor? Og hvordan vil vi håndtere de alternative former for beskæftigelse, der ikke indebærer en egentlig ansættelse? I Norge har man indført en almengørelse af kollektive overenskomster ved lov, og i Tyskland har man indført en lovbestemt mindsteløn. Norske og tyske forskere rejser derfor spørgsmålet, om arbejdsmarkedets parter i Danmark opfatter aftalemodellen som en hellig ko, når de afviser al snak om lovgivning. Danske fagforeninger og arbejdsgiverforeninger fremhæver derimod, at de har gode grunde til at være skeptiske overfor regulering af løn og arbejdsvilkår via lovgivning. Hvis man først åbner op for en praksis, hvor parterne kan shoppe mellem aftalesystemet og det juridiske system, alt efter hvor de kan opnå de bedste resultater, så svækker det viljen til at finde fælles løsninger ved forhandlingsbordet. Hvorfor give sig, hvor det gør ondt, hvis man i situationen kan opnå noget bedre andetsteds?

Ifølge tidligere beskæftigelsesminister, Jørn Neergaard Larsen, der har skrevet forordet til bogen, er der god grund til at tro, at Den Danske Model stadig vil være rammen om fremtidens overenskomstforhandlinger.

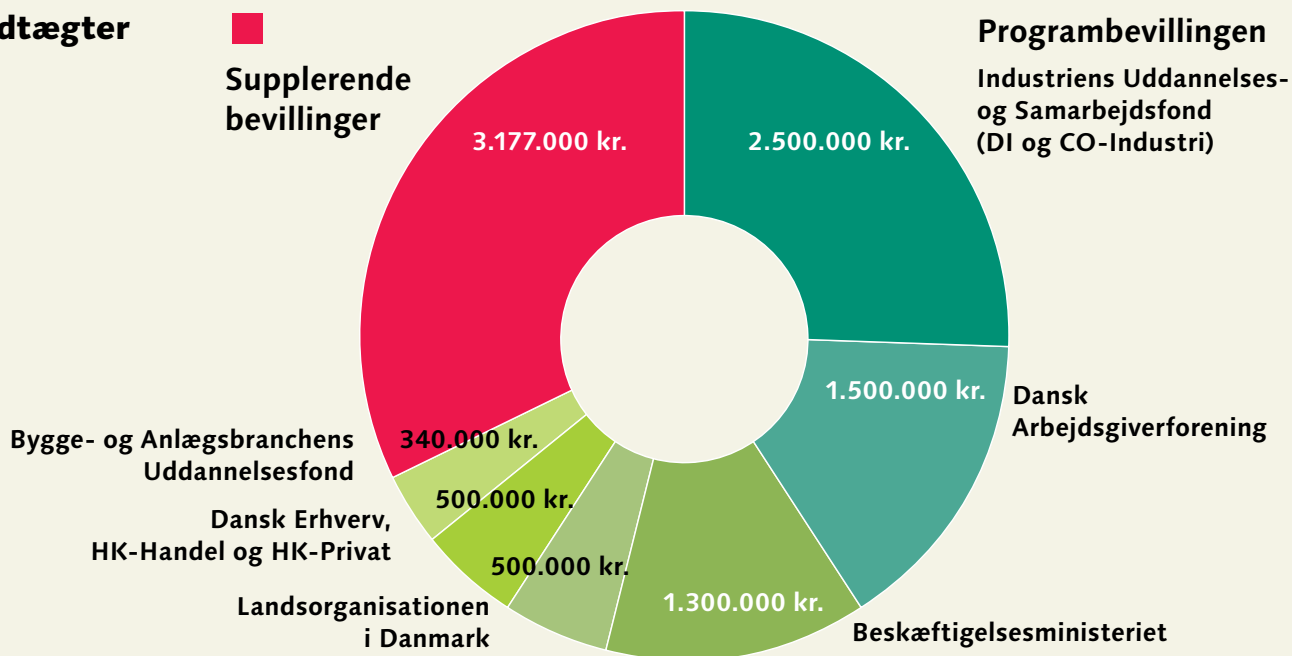
”Når Den Danske Model fortsat lever i bedste velgående, skyldes det ikke mindst, at modellen løbende har udviklet sig og tilpasset sig samfundets udvikling i almindelighed og arbejdsmarkedets udvikling i særdeleshed. En af de væsentligste grunde til, at det har været muligt, er, at der er opbygget en stor mængde viden i organisationer, hos myndigheder og i forskningsmiljøer. Viden om, hvad der virker på arbejdsmarkedet, om forhandlingens natur og om, hvilken adfærd hos de forskellige forhandlere der skaber de bedste resultater. Uden den viden ville Den Danske Model næppe være levedygtig,” skriver han.

Og det er netop den viden, som bogen leverer. Synspunkter og forskningsbaseret data, der er med til kontinuerligt at diskutere modellen og dens udfordringer.

Økonomi

Grundstammen i FAOS' økonomi er programbevillingen, der knytter sig til FAOS' forskningsprogram. Den nuværende programbevilling dækker årene 2014- 18 og udgør årligt 6.640.000 kroner, hvilket for året 2016 svarede til 67 procent af de samlede bevillinger. Udover programbevillingen stammer FAOS' indtægter fra en række supplerende bevillinger, der er knyttet til specifikke projekter. De supplerende bevillinger kommer i vid udstrækning fra samme bidragsydere som programbevillingen, men også fra kilder som Det Frie Forskningsråd og Europa Kommissionen.

FAOS' indtægter 2016

FAOS' udgifter 2016

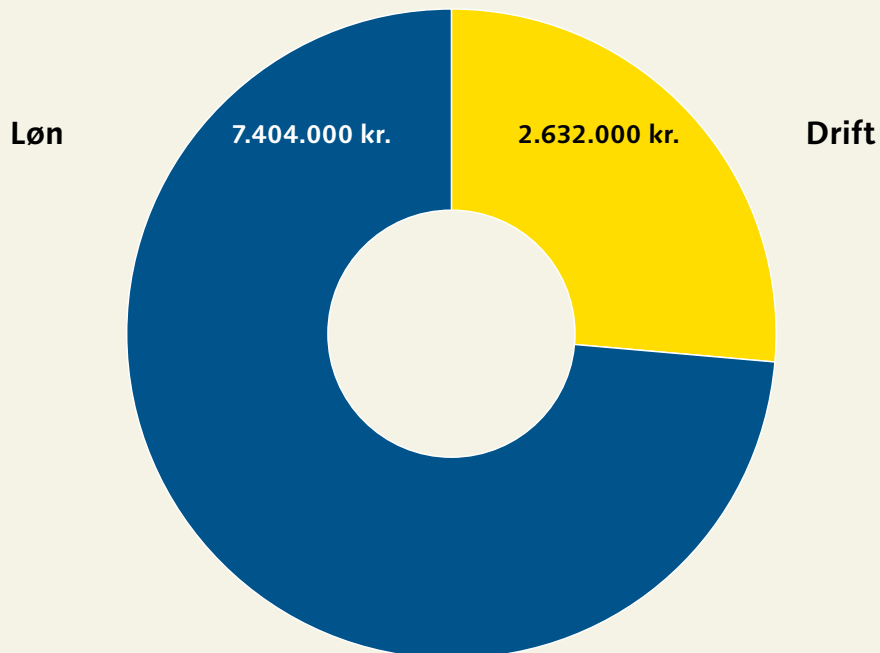

FOTO: THOMAS TRANE PETERSEN

Ansatte hos FAOS

Søren Kaj Andersen, centerleder, lektor, ph.d.
 Mikkel Mailand, forskningsleder, lektor, ph.d.
 Jesper Due, professor, fil.dr., emeritus
 Jørgen Steen Madsen, professor, fil.dr., emeritus
 Steen E. Navrbjerg, lektor, ph.d.
 Trine P. Larsen, lektor, ph.d.
 Anna Ilsøe, lektor, ph.d.
 Jens Arnholtz, lektor, ph.d.
 Nana Wesley Hansen, lektor, ph.d.
 Christian Lyhne Ibsen, lektor, ph.d.
 Jonas Felbo-Kolding, ph.d.-stipendiat, cand.scient.soc.
 Carsten Jørgensen, forskningsfuldmægtig, cand.phil.
 Louise Weber Madsen, videnskabelig assistent
 Patricia Thor Larsen, videnskabelig assistent
 Nanna Stærmosé, kommunikationsmedarbejder
 Ane Kristiansen, studentermedhjælper
 Johan Jacobsen, studentermedhjælper
 Cecilie Toft Nørgaard, studentermedhjælper
 Sarah Ann Ansel-Henry, studentermedhjælper

FAOS publikationer 2016

Videnskabelige artikler

Social partner responses to the platform economy – Denmark, Sweden and Germany compared

Anna Ilsoe

Paper fremlagt ved Radcliffe Seminar on The Politics of Work and Welfare in the Platform Economy, Boston, USA, december 2016

Når gode intentioner møder den hårde virkelighed: Atypiske ansættelser og arbejdsmarkedets parters tiltag indenfor rengøringsbranchen

Mikkel Mailand, Trine P. Larsen & Thorsten Schulten

Paper præsenteret SI Konference, Københavns Universitet, december 2016

From living wage to living hours

Anna Ilsoe

Paper præsenteret ved: The 8th Nordic Working Life Conference (Finland), Dansk Sociologkongres (Aalborg, Danmark), Joint seminar FAOS and NJWLS Editorial Board, (Copenhagen, Danmark), The 11th ILERA European Regional Congress (Milano, Italien)

Midlertidighed i proces: Udstationerede bygningsarbejdere i Danmark

Jens Arnholtz & Astrid Stampe Lovelady

Artikel i Social Kritik, oktober 2016

Digitalizing service work – social partner responses in Denmark, Sweden and Germany

Anna Ilsoe

Paper præsenteret ved DSE 40th anniversary Conference in Copenhagen, oktober 2016

Flexibility through Stability: Institutionalising company based bargaining on working time within Danish manufacturing

Anna Ilsoe & Trine P. Larsen

Paper fremlagt ved the 11th ILERA European Regional Congress, Milano, september 2016

Different Pathways to the Decentralisation of Industrial Relations: Denmark and Australia Compared

Søren Kaj Andersen, Sarah Kaine & Russel Lansbury

Bidrag til bogen: Den Danske Model set udefra - komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering, september 2016

Fleksibilitet gennem stabilitet – institutionaliseringen af lokale arbejdstidsforhandlinger i industrien

Anna Ilsoe & Trine P. Larsen

Bidrag til bogen: Den danske model set udefra - komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering, september 2016

Trajectories of Collective Bargaining in Denmark and Portugal: From National Determined 'Organized IR' to Supra National Determined 'Disorganized IR'?

Maria da Paz Campos Lima & Carsten Jørgensen

Bidrag til bogen: Den danske model set udefra – komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering september 2016

Danske trepartsforhandlinger og europæiske samfundsmæssige pagter: En asynkron historie

Mikkel Mailand

Bidrag til bogen: Den Danske Model set udefra – komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering, september 2016

Attacks on union organizing. Reversible and irreversible changes to the Ghent-systems in Sweden and Denmark

Anders Kjellberg & Christian Lyhne Ibsen

Bidrag til bogen: Den Danske Model set udefra – komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering, september 2016

Statslige arbejdsgivere mellem politik og voluntarisme i Danmark og Sverige

Nana Wesley Hansen

Bidrag til bogen: Den Danske Model set udefra – komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering, september 2016

MNCs in Denmark and the UK – accommodating to or transforming national industrial relations?

Steen E. Navrbjerg & Paul Marginson

Bidrag til bogen: Den Danske Model set udefra – komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering, september 2016

Instability and Change in Collective Bargaining: An analysis of the Effect of Changing Institutional Structures

Christian Lyhne Ibsen & Bernd Brandl

Artikel i British Journal of Industrial Relations, september 2016

Denmark and Sweden: The Consequences of Public Service Reform and Economic Crisis for Public Service Employment Relations

Mikkel Mailand & Nana Wesley Hansen

Bidrag til bogen: Public Service Management and Employment Relations in Europe, august 2016

Proactive employers and teachers' working time regulation: Public sector industrial conflicts in Denmark and Norway

Mikkel Mailand

Artikel i tidsskriftet *Economic and Industrial Democracy* (EID), august 2016

International company restructuring and the effects on high skilled employees in lead companies

Nana Wesley Hansen

Artikel i *Competition & Change*, Vol 20, nr. 4, juli 2016

Dealing with the flaws in Danish child and elder care provision: Social partners' actions and initiatives at company level

Trine P. Larsen

Paper præsenteret ved 9th Biennial Gender, Work and Organisation Conference på Keele University, UK, juni 2016

From Zones of Exception to Transformative Issue: How Posting of Workers Affect Industrial Relations in Danish Construction

Jens Arnholtz & Søren Kaj Andersen

Paper præsenteret ved 28th SASE Annual Conference, University of California, Berkeley, juni 2016

Partnership under pressure: decentralized bargaining in Danish and Australian manufacturing

Anna Ilsoe, Andreas Pekarek & Ray Fells

Paper fremlagt ved The 28th SASE Conference, Berkeley, USA, juni 2016

Making sense of employer collectivism - The case of Danish wage bargaining under recession

Christian Lyhne Ibsen

Artikel i *Journal of Industrial Relations*, juni 2016

The (un)predictable factor: the role of subsidiary social capital in international takeovers"

Steen E Navrbjerg & Dana Minbaeva

Artikel i *Journal of Organizational Effectiveness: People and Performance*, vol. 3 nr. 2, juni 2016

The effects of Union mergers and Internal Restructuring: A bottom-up perspective by Danish shop stewards

Steen E. Navrbjerg & Trine P. Larsen

Paper præsenteret ved Stream 1: Collective Action in the New Global Economy for the conference: The Global Transformation of Work: Market Integration, China's Rise, and Labor Adaptation, Newark, USA, 17.-18. marts 2016

From living hours to living wages – The nordic version of the working poor*Anna Ilsoe*

Artikel i *Labour & Industry: A journal of the social and economic relations of work*,
maj 2016

The complexities of stability – how and why Nordic employers stay put*Søren Kaj Andersen, Christian Lyhne Ibsen & Jon Erik Dølvik*

Paper præsenteret ved: *The Global Transformation of Work*, Rutgers School of
Management and Labour Relations, USA, 17.-18. marts 2016

Importing low-density ideas to high-density revitalisation:**The 'organising model' in Denmark***Jens Arnholtz, Christian Lyhne Ibsen & Flemming Ibsen*

Artikel i *Economic and Industrial Democracy*, Vol. 37, Nr. 2, maj 2016

Øvrige artikler 2016**I grænselandet mellem lov og overenskomst***Anna Ilsoe & Trine Pernille Larsen*

Kronik på Altinget.dk 30. september 2016

Takketale for festskriftet: Den Danske Model set udefra*Jesper Due & Jørgen Steen Madsen*

Afholdt ved konferencen *Den Danske Model set udefra*, september 2016

Introduktion til kapitler til bogen: Den Danske Model set udefra:**Komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering.***Trine P. Larsen & Anna Ilsoe*

september 2016

Savner du inspiration til at skabe forandring i jeres SU?*Nana Wesley Hansen*

Artikel på samarbejdssekretariatet.dk, juni 2016

Trepart over og under radaren – i Danmark og Europa*Mikkel Mailand*

Artikel i *Administrativ Debat*, maj 2016

Pressede polakker i byggeriet*Jens Arnholtz & Søren Kaj Andersen*

Kronik i *Jyllandsposten*, april 2016

Arbejdsmarked. Historisk vækst i deltidsjobs*Anna Ilsoe*

Artikel på politiken.dk, marts 2016

Trepart: Det kan Løkke og co. lære af historien

Jesper Due & Jørgen Steen Madsen

Artikel på politiken.dk, februar 2016

Den grundige guide til trepart: Hvad, hvorfor og hvordan?

Jesper Due & Jørgen Steen Madsen

Artikel på politiken.dk, februar 2016

Mailand: Her er trepartsforhandlingernes historie

Mikkel Mailand

Artikel på altinget.dk, februar 2016

Forskningsnotater 2016

Nr. 150: Optakt til OK2017. Konkurrenceevne og tryghed – forligsmuligheder under et usikkert opsving

Søren Kaj Andersen & Christian Lyhne Ibsen

FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, november 2016

Nr. 149: De blivende arbejdsmigranter

Jonas Felbo-Kolding

FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, februar 2016

Bøger og rapporter 2016

Den Danske Model set udefra komparative perspektiver på dansk arbejdsmarkedsregulering

Trine P. Larsen & Anna Ilsøe

Udgivet på Djøf Forlag, september 2016

Udenlandske virksomheder og udstationerede arbejdstagere i bygge- og anlægsbranchen

Jens Arnholtz & Søren Kaj Andersen

Udgivet af FAOS, Sociologisk Institut, Københavns Universitet, april 2016

atypiske ansatte
digitalisering
østarbejder
social
dumping
over
nordisk
konflikt
arbejd
krise
arbejdsgiver
Danmark
arbejdsmarked
arbejdsmiljø
detailhandel
arbejdsmigration
polakker
organisationsgrad
lønmodtager
storkonflikt
rumænere
bevægelighed
arbejdstid
østeuropa
model

FAOS

Forskningscenter for
Arbejdsmarkeds- og
Organisationsstudier

Sociologisk Institut
Københavns Universitet
Øster Farimagsgade 5
Postboks 2099
1014 København K
Tlf. 35 32 32 99
E-mail faos@sociology.ku.dk
www.faos.dk

SOCIOLOGISK INSTITUT
KØBENHAVNS UNIVERSITET

Denne publikation om FAOS' forskningsvirksomhed i 2016 indeholder en beretning om de aktiviteter, der er gennemført indenfor de forskellige forskningsområder i forskningsprogrammet "Den Danske Model og presset fra internationalisering og differentiering".